

ги, забезпечити прозорість і відкритість ринку лізингу, запобігати монополізації та створювати умови для розвитку добросовісної конкуренції на ринку лізингу, забезпечити рівні можливості для доступу до ринку лізингових послуг, підтримувати довіру до нього з боку суб'єктів та сприяння його інтеграції в європейський та світовий ринки лізингу.

Література

1. Данилова Л. І. Особливості фінансового лізингу як інвестиційного інструменту в Україні // Фінанси, облік і аудит. — 2010. — № 15. — С. 50—60.
2. Закон України «Про лізинг» від 16 грудня 1997 р. № 723/97-ВР зі змінами та доповненнями
3. Українське Об'єднання Лізингодавців, електронний ресурс, режим доступу: <http://www.leasing.org.ua/ua/publications/?pid=4005>
4. Лізинг держитися на плаву // Экономические известия/ електронний ресурс, режим доступу: <http://finance.eizvestia.com/full/lizing-derzhitsya-na-plavu>
5. Сухаревич В.Т. Банк як суб'єкт лізингових відносин // Науковий вісник НЛТУ України. — 2009. — Вип. 19.8. — С. 258—266.
6. Ложачевська О.М., Хома Т.Й Здійснення міжнародних лізингових угод на ринку автовиробництва, електронний ресурс, режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Xoma.pdf
7. Сайт Leaseurope, електронний ресурс, режим доступу: <http://www.leaseurope.org/index.php?page=key-facts-figures>
8. Finance and Leasing Association, електронний ресурс, режим доступу: <http://www.fl.a.org.uk/research>

Статтю подано до редакції 12.10.2012 р.

УДК 369

Л.І. Васечко, канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів КНУТД

СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано структурний зміст організаційного механізму соціального страхування, репрезентовано комплексну блок-схему організаційного механізму соціального страхування в Україні та його інструментарію.

АННОТАЦИЯ. В статье проанализированы структурное содержание организационного механизма социального страхования, представлена комплексная блок-схема организационного механизма социального страхования в Украине и его инструментария.

ANNOTATION. In article analyzes the structural content the organizational mechanism of social insurance, the integrated flowchart organizational mechanism of social insurance in Ukraine and its tools.

На сьогодні концепція державної соціальної політики повинна мати природний вигляд і бути у органічному поєднанні принципів індивідуальної відповідальності з принципами солідарної відповідальності держави перед своїми грома-

дянами. Це означає, що держава проявляє турботу про працездатне населення у формах, які підвищували б у ньому особисту відповідальність, не ставлячи в принизливе становище одержувачів допомоги, що було характерним для тоталітарних держав. Водночас, ідеї солідарності у суспільстві повинні реалізовуватися у фінансовій підтримці державою найбільш вразливих та незахищених верств населення: дітей, інвалідів і т.д. Отож, оптимальним інститутом соціального захисту, в якому вдало поєднуються вказані вище принципи, є інститут соціального страхування. Він представляє собою систему соціально-страхових відносин, направлених на забезпечення управління соціальними ризиками суспільства шляхом перерозподілу коштів, зібраних на ці цілі в обов'язковому порядку або на добровільних началах, та акумульованих у спеціалізованих автономних страхових фондах. В основі функціонування соціального страхування лежить регулювання доходів і рівня життя різних груп населення, попередження та профілактика наслідків настання соціальних ризиків.

Відзначимо, що питання соціального страхування розглядали багато українських (В. Базилевич, О. Губар, Н. Кузьминчук, В. Плиса, М. Шаваріна, С. Юрій) і російських науковців (О. Альохіна, М. Донюшко, О. Камінський, М. Кузяєва, В. Роїк, С. Янова). У їх роботах розкрито проблеми розвитку окремих видів соціального страхування, зазначено необхідність реформування соціальних позабюджетних фондів, охарактеризовано правові основи соціального страхування, окреслено зарубіжний досвід реалізації соціальної політики державою. Однак, враховуючи недосконалість існуючої системи соціального страхування, нині, на нашу думку, особливого значення набуває наукове розроблення малодосліджених проблем економічного наповнення соціального страхування. Йдеться про організаційний механізм його функціонування в умовах ринкової економіки. Отож, з метою вдосконалення поточної економічної ситуації, що склалася у сфері соціального страхування та підвищення її дієвості, проаналізуємо організаційний механізм соціального страхування детальніше.

Зауважимо, що специфічні форми, методи та способи функціонування суспільних відносин щодо привласнення та використання частини національного доходу у вигляді спеціальних страхових фондів виступають базовим інструментарієм господарського механізму у сфері соціального страхування. Різноманітність і складність зазначених відносин визначає багатомірність структури господарського механізму соціального страхування. На наш погляд, разом із нормативно-правовим та економічним механізмами організаційний механізм виступає складовим сегментом (блоком) господарського механізму, утворюючи поруч з ними у такий спосіб його цілісну структуру. Зазначимо, що нормативно-правовий блок механізму соціального страхування нараховує великий масив відповідних законів, постанов, інструкцій і нормативних актів, що відображають процес становлення та розвитку системи соціального страхування, класифікація яких наведена у авторській публікації [1]. До економічного блоку сформованого механізму соціального страхування належать такі складові: механізм фінансування страхової діяльності (фінансовий механізм); механізм економічної відповідальності; механізм стимулювання страхової діяльності; механізм інвестиційної діяльності в системі соціального страхування. Їх репрезентовано в попередніх авторських публікаціях [2—5]. До кожного з цих механізмів нале-

жить група відповідних інструментів, за допомогою яких здійснюється економічна діяльність у сфері соціального страхування.

Організаційний механізм соціального страхування, на нашу думку, — це комплекс особливих економічних важелів, за допомогою яких здійснюється нагляд за учасниками процесу соціального страхування. Він охоплює організацію управління структурою соціального страхування; інформаційну, нормативну та статистичну базу; контроль за економічною ситуацією у сфері соціального страхування (контролінг); аудит стану соціального страхування суб'єктів господарювання; не-економічне сприяння у сфері соціального страхування. Кожний з цих важелів репрезентований групами відповідних інструментів, за допомогою яких здійснюється організаційна діяльність у сфері соціального страхування (рис. 1). Розглянемо організаційний механізм соціального страхування докладніше.

Насамперед відмітимо, що організацію соціального страхування можна розглядати в двох аспектах: по-перше, в аспекті організаційної структури системи соціального страхування, і по-друге, в аспекті організації діяльності суб'єктів соціального страхування, тобто на макро- та мікроекономічному рівнях. На наш погляд, комплексність управління системою соціального страхування виявляється у поєднанні зазначених аспектів.

Зауважимо, що організація управління структурою страхування проводиться через спеціальні страхові фонди — своєрідний транзит страхових коштів, які, здійснюючи рух від страхувальників до страховиків (у вигляді страхових внесків) і від страховиків до страхувальників (у вигляді страхових виплат), акумулюються на рахунках страховиків, тим самим формуючи їхній прибуток. У сфері соціального страхування такими страховими фондами є соціальні державні фонди (Пенсійний фонд України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття), фонд накопичувальної системи обов'язкового пенсійного страхування та недержавні пенсійні фонди. Зазначимо, що процес управління у сфері соціального страхування схожий на піраміду: страхові соціальні фонди здійснюють управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, а управління цими фондами, згідно чинного законодавства, здійснюють правління та виконавчі дирекції фондів (у випадку недержавних пенсійних фондів — рада пенсійного фонду). Основними завданнями соціальних фондів при управлінні процесом страхування є по-перше, проведення збору і акумуляції страхових внесків та інших коштів, призначених для фінансування матеріального забезпечення та соціальних послуг і по-друге, контроль за цільовим призначенням цих коштів. Крім того, органи управління соціальними страховими фондами забезпечують регулярне здійснення належних функцій всередині фондів. Наприклад, затвердження документів, що регламентують внутрішню діяльність фондів, розгляд і затвердження річних бюджетів фондів, звітів про їх виконання, здійснення контролю за правильністю нарахування і своєчасністю сплати страхових внесків.

Другим важелем організаційного механізму виступає інформативно/нормативно/статистичне забезпечення соціального страхування. На нашу думку, його здійснення проводиться з метою врегулювання діяльності системи соціального страхування. Зазначимо, що інформація у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування використовується з дотриманням вимог, передбачених законодавством про інформацію. Страховики у особі соціальних страхових фондів повинні інформувати потенційних страхувальників і вже застрахованих осіб про порядок та умови сплати страхових внесків, про стан пенсійних активів, про стан бюджету відповідного фонду та інше. Окрім того, використовуючи засоби масової інформації, вони повинні оголошувати результати своєї роботи. Варто зауважити, що без згоди застрахованої особи представникам фондів забороняється розголошувати відомості про страховий стаж, результати медичних обстежень, суми одержуваних виплат. На наш погляд, при розгляді певних питань соціально-страхового характеру використання інформаційно-довідкового матеріалу (таблиці, додатки, дислокації місця розташування Фондів, зразки позовних заяв і скарг) є допоміжним і необхідним.

Відмітимо, що нормативне забезпечення у сфері соціального страхування, відповідно до чинного законодавства, здійснюють страховики. Вони розробляють нормативно-правові акти щодо складання і виконання бюджету, здійснення платежів, проведення бухгалтерського обліку і звітності та інші документи, що стосуються їх діяльності. Наприклад, це можуть бути інструкції про порядок перерахування, обліку та витрачання страхових коштів фондів, інструкції про порядок обчислення і сплати внесків на відповідні види соціального страхування, методика обчислення сукупного доходу сім'ї, встановлення страхових тарифів відповідно для окремих галузей економіки та до класів професійного ризику виробництва (застосовуються при страхуванні від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань).

Статистичне забезпечення сфери соціального страхування, на наш погляд, необхідне для повноцінного та достовірного аналізу економічних показників, як базису для висновків та необхідності впровадження пропозицій. У нагоді стає статистичний щорічник України, офіційний сайт Міністерства статистики України та офіційні сайти ПФУ, Міністерства праці та соціальної політики, Державної комісії з регулювання фінансових послуг України, Міністерства фінансів України, Фонду профспілок України і т.д.

Наступною складовою організаційного механізму соціального страхування є контроль. До нього належить контроль страховиком за нарахуванням, своєчасним і повним перерахуванням зборів та інших платежів, контроль страховиком за достовірністю наданих документів, контроль за правильністю призначення роботодавцем і виплати застрахованим особам допомоги по частковому безробіттю. Зазначимо, що органами контролю, які здійснюють планові та позапланові перевірки, є управління виконавчої дирекції відповідних фондів, відділення у районах і містах обласного значення, центри зайнятості, департамент нагляду за установами недержавного пенсійного забезпечення. Слід зауважити, що контроль за дотриманням страхувальниками та страховиками законів України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, інших нормативно-правових актів, виданих відповідно до них, здійснюють державні органи — фінансові, податкові, органи місцевого самоврядування.

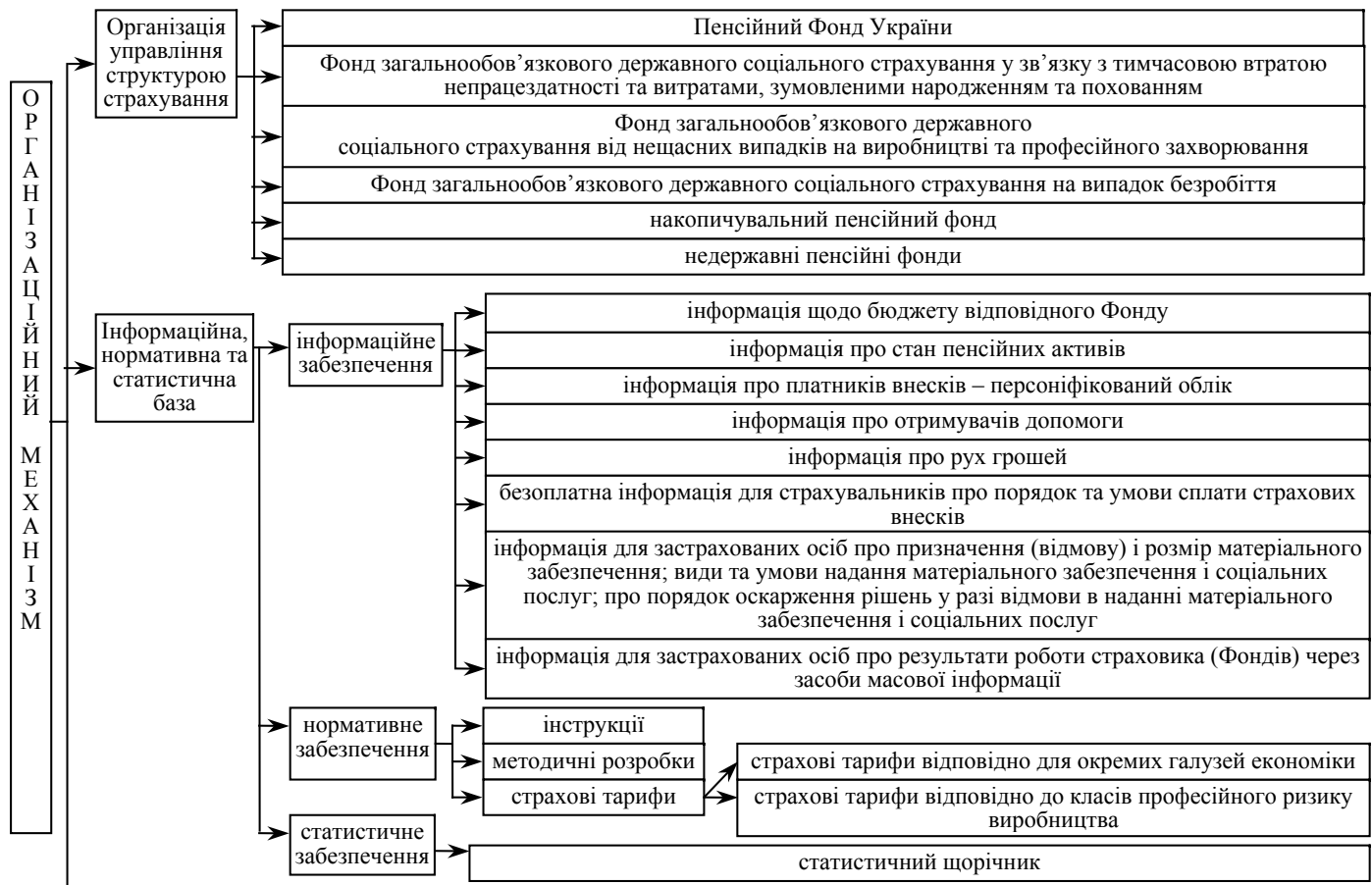

Рис. 1. Структура організаційного механізму соціального страхування та його інструментарію

Ще однією складовою організаційного механізму соціального страхування є аудит стану суб'єктів господарювання сфери соціального страхування. Він передбачає щорічні та позапланові перевірки щодо сплати та цільового використання страхових коштів. Відмітимо, що перевіряються, в основному, повнота нарахування страхових внесків, розрахункові та бухгалтерські документи, відповідність фінансових звітів. Спори, що виникають між контролюючим органом і страхувальником, вирішуються органами відповідних страхових соціальних фондів і в судовому порядку. Слід підкреслити, що державний нагляд у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування здійснює спеціально уповноважений Кабінетом Міністрів України центральний орган виконавчої влади. Таким органом є Міністерство праці та соціальної політики.

Тепер щодо неекономічного сприяння сфері соціального страхування — вагомої складової організаційного механізму соціального страхування. Для того, щоб детальніше ознайомитися з розвитком системи соціального страхування, фізичним особам необхідно отримувати якісну інформацію щодо працевлаштування, питань застосування законодавчої бази про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, окремих видів соціального страхування. Для цього надаються консультаційні послуги, де фахівці дають відповіді на необхідні запитання. Враховуючи те, що такі послуги повинні надавати спеціалісти, якісно необхідним постає надання відповідної освіти спеціалізованого спрямування. Крім того, варто враховувати як сприяння сфері соціального страхування розвиток наукової діяльності, оскільки наукові розробки, дослідження та впровадження перспективних вітчизняних вчених позитивно впливають як на розвиток соціального страхування зокрема, так і системи соціального захисту в цілому.

Отже, проведені дослідження структури організаційного механізму вітчизняної системи соціального страхування в Україні, дало можливість дійти таких висновків:

1. Донині у вітчизняній науковій літературі теоретичні засади функціонування та розвитку організаційного механізму соціального страхування є малодослідженими, що знижує дієвість існуючої системи соціального страхування.

2. Разом із нормативно-правовим та економічним механізмами соціального страхування організаційний механізм виступає складовим сегментом (блоком) господарського механізму соціального страхування, утворюючи поруч з ними у такий спосіб його цілісну структуру.

3. Проведений аналіз структурного змісту організаційного механізму соціального страхування виявив п'ять його блоків — організацію управління структурою соціального страхування; інформаційну, нормативну та статистичну базу; контроль за економічною ситуацією у сфері соціального страхування (контролінг); аудит стану соціального страхування суб'єктів господарювання та неекономічне сприяння у сфері соціального страхування.

4. Конкретизований розгляд кожної складової організаційного механізму соціального страхування дав можливість визначити вагомі важелі його виконання, а саме: спеціальні страхові фонди — своєрідний транзит страхових коштів, інформативно/нормативно/статистичне забезпечення соціального страхування, контроль страховиків, фінансові перевірки діяльності страхових соціальних фондів, надання консалтингових послуг і розвиток науково-дослідної діяльності у сфері соціального страхування.

5. Ефективність розвитку організаційного механізму соціального страхування буде залежати як від узгодженості дій її складових, так і від ефективного взаємозв'язку економічного та нормативно-правового механізмів соціального страхування, а це, в свою чергу, призведе і до покращення економічної ситуації в Україні.

Література

1. Васечко Л.І. Генеза нормативно-правової бази системи соціального страхування в Україні // Економіка. Фінанси. Право. — 2005. — № 8. — С. 32—34; Продовження статті: Економіка. Фінанси. Право. — 2005. — № 12. — С. 13—17; Економіка. Фінанси. Право. — 2006. — № 2. — С. 25.
2. Васечко Л. І. Особливості механізму економічної відповідальності соціального страхування / Л. І. Васечко // Дні науки — 2006 : міжнар. наук.-практ. конф., 17-28 квітн. 2006 р. : тези доп. — Дніпропетровськ, 2006. — Т. 4. — С. 74—76.
3. Васечко Л. І. Економічний механізм соціального страхування / В. Ф. Столяров, Л. І. Васечко // Фінанси України. — 2007. — № 2. — С. 37—43.
4. Васечко Л. І. Особливості механізму інвестиційної діяльності соціального страхування / Л. І. Васечко // Проблеми і перспективи функціонування інноваційної системи держави в умовах глобалізації : міжнар. наук.-практ. конф., 27—28 вер. 2007 р. : тези доп. — Луцьк, 2007. — С. 342—343.
5. Васечко Л.І. Структурні компоненти фінансового механізму соціального страхування // Вісник КНУТД. — 2011. — № 4(60). — С. 139—144.

Статтю подано до редакції 22.10.2012 р.

УДК 330:001.9

М.В. Власов, доц., канд. экон. наук,
старший научный сотрудник Института экономики УрО РАН,
г. Екатеринбург

С.В. Паникарова, доц., канд. экон. наук,
доц. кафедры менеджмента ГОУ ВПО
«Хакасский государственный университет
им. Н.Ф. Катанова», г. Абакан

ВОЗМОЖНОСТИ ОЦЕНКИ НАУЧНОЙ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ВУЗА*

АННОТАЦИЯ. В статье авторы рассматривают результаты эмпирической оценки зависимостей количественно измеряемых результатов университетов от издержек на научную деятельность.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: экономика знаний, трансакционные издержки, результативность научной деятельности

ABSTRACT. In article authors consider results of an empirical assessment of dependences of quantitatively measured results of universities from costs for scientific activity.

KEY-WORDS: Economy of knowledge, transactions costs, productivity of scientific activity

* Исследование выполнено при финансовой поддержке Программы РАН №35 «Экономика и социология науки и образования», при финансовой поддержке УрО РАН, проект № 12-П-7-1006 «Региональные институты развития науки»